

FREDERIC MISTRAL

(En el XLè aniversari de la seva mort)

Frederic Mistral va néixer el 8 de setembre de 1830. El seu pare —un modest hisendat de Mallana, amo del Mas del Jutge—, volgué fer-ne un advocat, un home de carrera, un senyor, com dirien els vells rurals de casa nostra. I, a tal fi, doncs, no va trigar a fer-li aprendre les primeres lletres i enviar-lo després a Avinyó, on, ben sovint, el noiet s'irritava en veure's tractat de petit paysan pels seus condeixebles burgesos.

—Petit paysan...—

I se n'anava, trist, gairebé plorant, allí en un recó; sol, sempre sol... Però un dia —aleshores havia fet totjust tretze anys, un nen encara—, es desperta en ell un viu enhel d'escriure un vers, de cantar quelcom de dolç i inexplicable que neguiteja el seu esperit. El poema era dedicat a la seva mare.

Entretant, arriben les vacances de Pasqua.

Una tarda:

—Mare, ¿voleu venir amb mi fins a l'era? Es que tinc una cosa a dir-vos.—

Mare i fill se'n van a l'era.

I quan la mare, ja asseguda, allí a l'ombra d' un paller, demana: “—I bé, ¿què és el que hi ha?”, ell, sempre tan cohibit i pres d'una feble timidesa, va haver de decidir-se. Es treu un tros de paper de la butxaca i, baixos els ulls, diu el vers.

Però quina no és la seva sorpresa quan aixeca els ulls i veu que la seva mare plora!

—¿Què teniu, mare?

—Fill meu, jo no hi he comprès res...—

La mare de Mistral, com gairebé totes les dones provençals d'aquella època, no parlava ni entenia sinó la llengua de la seva raça, i es per això que no havia comprès les estrofes franceses del seu fill.

I és en aquest instant que es fa el jurament d'escriure tots els seus cants de l'ànima en l'única llengua que parla la seva mare.

Podia dir, a la seva mare, com el nostre Aribau:

“Si, quan me trobe sol, parl' ab mon esperit,
en llemosí li parl, que llengua altra no sent...”

Quan va haver acabat el batxillerat, i amb el seu diploma arriba a Mallana, el seu pare, content, tot satisfet, li pregunta:

—I bé, ¿què penses fer ara?

—Versos —respon Mistral.—

No vulgueu pensar la cara que hi va posar el seu pare. I després l'home s'imposa, i diu:

—Quan hauràs acabat les vacances, aniràs a fer el teu Dret a Aix, i quan ja tindràs la llicenciatura, nosaltres farem de tu un advocat o bé un notari.—

“Jo no tenia pas idea de desobeir —escriu Mistral—; però abans de partir cap a Aix, em giro cap al fris blau de les Altilles i, mentre estic esperant el mosso que arribi amb la meua maleta, allí, de cara al sol, faig la prometença de restar fidel al país, a la seva llengua, a la seva ànima.”

Es un enamorat que s'agenolla als peus de la seva Verge idolatrada.

* * *

Anys després, Mistral ha acabat la carrera. Retorna al mas, a la llar dels seus pares; ell, que els estima tant. Ara ja és un advocat; ha passat la llicenciatura d'una faiso brillant. El pare —que veu realitzat el somni de la seva vida— és un esclat de joia; es sent l'home més feliç de la

terra. Però... El fill és un enamorat de les muses, i no sent altra veu ni altra harmonia que la de la Poesia.

“O Magali, ma tan amada!

Mete la testa al fenestron.

Escolta un pauc aquesta alhada
de tamborins e de violons...”

Escriu versos, sí; entra en relació amb altres poetes —Roumanille, Aubanel—, que, igual que ell, senten un viu i fervorós amor a la terra i a la seva llengua. I uns i altres es llegeixen els treballs; s'orienten, s'encoratgen, vi-bren. I és així que un bon dia els neix la idea de publicar un recull. Saint-René Taillandier els el prologa, i al cap de vuit dies l'edició es veu del tot exhaurida.

Es la restauració literària de la llengua provençal. I, des d'aquest moment, i sota l'ègida de la Santo Estello, el seu símbol gloriós, els set joves poetes col·laboradors d'aquesta antologia treballen, cadascú pel seu compte, en la restauració i l'engrandiment de la literatura provençal. Quatre anys després, el 2 de febrer de 1859, festa de la Candelera, surt a la llum l'obra genial que duu el bell nom de Mireia.

“He llegit Mireia —escrivia Lamartine al poeta Joan Roboul—; res no havia aparegut, encara, d'aquesta saba nacional, fecunda, inimitable del Migdia. Hi ha una virtut en la terra; el meu cor i el meu esperit s'han sentit tan profundament impressionats que escric un entretien sobre aquest poema. Digueu-ho a Mistral. Després de les Homèrides de l'Arxipèleg, no s'havia produït un doll de poesia primitiva semblant a Mireia. Jo he cridat, com vós: Es Homer!”

* * *

L'obra de Mistral —ens deia un dia el professor Jean Amade, fill de Céret i gran amic de Catalunya, el qual morí fa tres o quatre anys—, es troba traduïda a vint-i-dos idiomes, i en francès menys que en cap altra. A la Sorbona, i fins a les universitats occitanes com les de Montpellier i Aix de Provença, només hi ha, per estudiar Mistral i la seva escola (els Poetes del Sol) això que s'anomena un curs lliure. Es a dir, un curs fet a moments perduts del professor, i al qual els estudiants no poden assistir si no és també a moments perduts. En canvi, se'n donen cursos oficials a set càtedres d'Anglaterra, cinc dels Estats Units, vint-i-sis d'Alemanya (de les quals, nou a Austria), i la universitat del món que té l'honor d'haver patrocinat les més belles tesis sobre la literatura en llengua d'oc és la d'Upsala, a Suècia.

El 25 de març de 1914 —l'any de la guerra que ell havia predit, però que ja no va veure—, la Mort, aquesta enamorada cruel i apassionada, es recorda del poeta... Feia tres dies que es trobava al llit, sofrint un reuma lleuger, quan, tot d'una, pregunta a la seva vella criada:

—¿Quin dia és avui?

—Dimecres.

—Aquest dimecres serà tot un dia.—

Cap al tard, el rostre del poeta anava transfigurant-se d'una manera brusca, alarmant.

—Què tens, Frederic? Què et passa?— li pregunta la seva muller, inquieta.—

Mistral, respon:

—Visé li santo... (Veig els sants)—

I va morir.

Agustí Cabruja